

GEO-POLITIQVES D'AMERICA LLATINA
Isidor Cònsul

-Graham Greene, El cònsol honorari. Traducció de Fina Marfà. Edicions de la Magrana. Barcelona, 1995.

-

Coherent i progressiva, la trajectòria literària de Graham Greene (1904-1991), ha puntejat un dels testimonis més representatius de les pulsions morals de la modernitat. La seva novel·lística, centrada en la solitud, el desarrelament i l'angoixa de l'home contemporani, ha reflectit les tensions i els conflictes espirituals més punyents d'aquest segle. Es una narrativa que s'encara a l'home del segle XX, naufrag en un món girat a la contra de velles referències d'antany i de la seguretat que donava, per exemple, la daurada Anglaterra victoriana. Vist en perspectiva biogràfica, l'escriptor pertany a la generació que embolcallà la infantesa amb la primera bogeria del segle (la Primera Guerra Mundial), que va veure com la joventut els lliscava en la tesa expectació d'entreguerres (la crisi econòmica i la pujada dels feixismes) i que es féu sobtadament adulta amb l'espectacle dantesc de la Segona Guerra Mundial. Acostumat a una existència amistançada amb la inseguretat de l'ànima, l'escriptor sentí niar mostres d'angoixa i desassossec existencial, es convertí al catolicisme el 1926 i esdevingué devot, alhora, de Dostoievski i d'Unamuno. Per tot plegat, els seus neguits foren sobretot religiosos.

Les novel·les de Graham Greene furguen l'interior de la complexitat de l'esperit, d'una manera més intel·lectual que no pas viscuda, i del fons d'aquest plantejament religiós i existencialista han sorgit els títols més coneguts de l'autor: El poder i la glòria (1938), Rocs de Brighton (1938), El nostre home a l'Havanna (1958), El cònsol honorari (1973) i El factor humà (1978), entre altres. Novel·les que acostumen a organitzar-se sobre

una trama policíaca o d'espionatge, però que no deixen mai de plantejar l'univers ombrívol de les quimeres que el neguitejaven. L'absurd de l'existència, el misteri dels destins humans, el fracàs de les relacions amoroses, el Bé i el Mal, el pecat i el perdó, la justícia i la injustícia. Problemes que barrinen, insistents, per tota la seva obra.

RELIGIO I REVOLUCIO

En un punt d'Amèrica Llatina fronterer amb l'Argentina (El Paraguai, amb tota seguretat) un escamot guerriller segresta per error un cònsol honorari de la Gran Bretanya. El tret els ha sortit per la culata perquè la intenció era fer presoner l'ambaixador nord-americà a l'Argentina i demanar, a canvi de la seva vida, l'alliberament d'una llista de presos polítics. El cap de l'escamot és un sacerdot reconvertit a la causa guerrillera i el personatge es correspon amb els anys forts de la teologia de l'alliberament i aquell cristianisme revolucionari que personalitzà Camilo Torres. En aquest marc històric tan nítid, Graham Greene es descorda sense pudor i deixa oberta l'aixeta dels seus dimonis personals, per això s'ha dit que El cònsol honorari és, potser, la seva novel·la més representativa. Hi convergeixen la generositat dels ideals, els amors fracassats, la necessitat de la compassió i tota una teoria i pràctica del concepte de frontera. I són senzillament magistrals els diàlegs que mantenen els protagonistes en els moments més tibats i punyents de la novel·la, amb una paradoxal barreja de teologia, caritat cristiana, raons polítiques i sentit comú. Així s'esmolen la consciència del pare Rivas, el capellà-guerriller, l'instint de supervivència de Charley Fortnum, el cònsol honorari, i el tranc existencial i descregut del metge Eduardo Plarr. Tres protagonistes tortuosos, d'una notable complexitat interior i tanmateix armats, tots tres, amb una dosi important de generositat. Fins

i tot Charley Fortnum, un dels grans personatges de l'escuderia Greene, que en aparença se'ns presenta, només, com un borratxo poca-pena i un cònsol honorari de dubtosa autoritat. Es un tipus que evoluciona dins de la novel·la i s'insereix en un procés de metamorfosi personal guiada per l'amor. Una altra paradoxa, la d'un canvi per amor en una poètica entestada a negar-lo.

OFICI I CONVICCIO

El cònsol honorari (1973) és la tercera novel·la que Graham Greene emmarcà en terres d'Amèrica Llatina. Abans ho havia assajat a El poder i la glòria (1938), situada a Mèxic, i a El nostre home a l'Havanna (1958) de geografia cubana. A aquest tercer lliurament de marc geo-polític llatinoamericà hi arriba el ressò d'una llarga dictadura i per la novel·la hi plana l'ombra del general Stroessner i la fèrria dictadura que implantà al Paraguai, un règim al servei dels interessos de l'oligarquia ramadera i terratinent, i amatent a les especulacions nord-americanes.

Però per damunt d'aquestes contingències terrenals, El cònsol honorari s'afirma com l'obra d'un manetes en l'art d'escriure, la novel·la d'un vell artesà que sap estructurar hàbilment una història, aconsegueix de presentar-la amb eficàcia i, sobretot, la narra amb ofici i convicció.

Isidor Cònsul